

Syndrom demence

Vymezení pojmu

Syndrom, který vznikl následkem onemocnění mozku, obvykle chronického nebo progresivního charakteru

Narušení vyšších korových funkcí včetně paměti, myšlení, orientace, schopnosti řeči, učení, úsudku.

(10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí)

Vymezení pojmu

„Organicky podmíněný, trvale progredující (nezvratný) pokles různých složek intelektu, který významně limituje kognitivní, funkční a behaviorální schopnosti, a tedy i každodenní sociální a ekonomické aktivity postiženého.“

(Höschl, C. et al. 1999, s. 13)

Obecné aspekty

- Nárůst, výskyt stoupá s věkem
- Není onemocnění jednoho člověka
- Syndrom tvořený jednotlivými symptomy
- Podezření – poruchy časoprostorové orientace, zjevné zhoršení paměti, neklid, potíže s nacházením slov
- Dále alespoň jeden z těchto faktorů:
  - narušení abstraktního myšlení, zhoršený úsudek, narušení ostatních kognitivních funkcí (pozornost, motivace), změny osobnosti

Demence – příznaky A-B-C

Získaná porucha kognitivních funkcí

Zásadní vliv na další funkce a život člověka (i lidí okolo)

Příznaky (A-B-C):

narušení aktivit denního života (**A** – *activities of daily life*)

poruchy chování (**B** – *behavior*)

narušení kognitivních funkcí (**C** – *cognition*)

Dělení podle Švédského schématu

Atroficko-degenerativní (primárně degenerativní) demence

Alzheimerova choroba
demence při Parkinsonově chorobě

Ischemicko-vaskulární demence

nedostatečné prokrvení a okysličení mozku
multiinfarktová demence (MID)

Symptomatické (sekundární) demence

nemoc, úraz, infekce, intoxikace

(Swedish Consensus on Dementia and Dementia Diseases,
Jirák, R. in Zvolský, P. 1998)

Dělení podle MKN

Demence u Alzheimerovy nemoci

Vaskulární demence (vaskulární, multiinfarktová, subkortikální vaskulární atp.)

Demence u jiných nemocí (u Pickovy choroby, u Creutzfeldt-Jakobovy nemoci, u Huntingtonovy nemoci, u Parkinsonovy...)

Neurčená demence

Demence a její typy

Četnost příčin demence

Zdroj: ČALS (2013). Dopisy České alzheimerovské společnosti

Alzheimerova nemoc 62 %

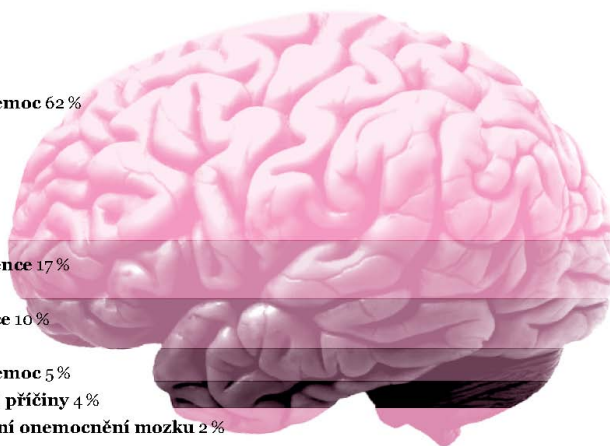
vaskulární demence 17 %

smíšené demence 10 %

Parkinsonova nemoc 5 %

ostatní významnější příčiny 4 %

jiné degenerativní onemocnění mozku 2 %

Příčiny demence

56 % Alzheimerova nemoc

14 % vaskulární demence

12 % smíšené demence

8 % Parkinsonova nemoc

4 % jiné degenerativní onemocnění mozku

ostatní vzácnější příčiny (Creutzfeldt - Jacobova nemoc, Pickova choroba, Huntingtonova nemoc)

(ČALS, online, starší zdroj)

Huntingtonova nemoc

- geneticky podmíněná, dědičná, vzácná choroba
- charakterizuje ji trias: chorea – demence – dědičnost
- projevuje se nejčastěji po 30.r. věku
- poruchy chování, afektivity a osobnostní změny
- porucha hybnosti, dyskineze (hl. při afektivním rozrušení), abnormální typ chůze (připomíná opileckou chůzi)
- dysartrie, epileptické záchvaty, deprese

Důležité

Správná diagnóza – rozpoznání demence (odlišení od jiných stavů, určení stadia)

Pravidlo „4D“ při diferenciální diagnostice:

- Deprese
- Delirium
- Drugs (léky)
- Demence

Alzheimerova nemoc

Základní charakteristika

- Narušuje myšlení, paměť, jazykové schopnosti
- Začátek pozvolný, plíživý
- Nejběžnější příčinou demence (62 %, ČALS)
- Výskyt zpravidla nad 65 let, u lidí nad 80 let 1/3
- Průběh u každého jiný (záleží i na životě před onemocněním, osobnost, fyzická kondice, životní styl)

Základní charakteristika

- Pomalá redukce intelektových schopností a dovedností,
- poruchy paměti od počátku,
- přítomnost anosognozie (= neuvědomování si vlastní nemoci) a
- narušení exekutivních funkcí (plánovat, rozhodovat, řešit...)
- 3A – afázie, agnózie, apraxie

Stadia

Počáteční stádium (lehká demence)

- často přehlíženo, příznaky považovány za příznaky stárnutí

Střední stádium

- problémy jsou výraznější, prohlubují se, znesnadňují život

Pozdní stádium (těžké stádium demence)

- nesoběstačnost, ztráta paměti pokročilá, zhoršení tělesného stavu

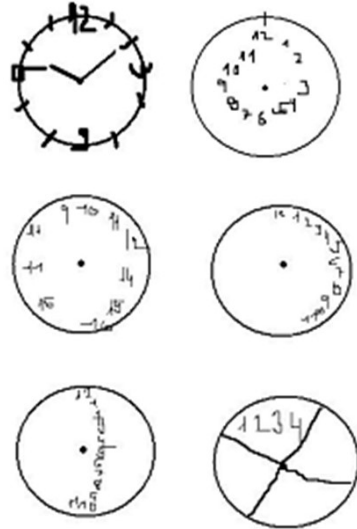
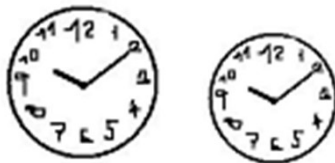
Diagnostika – testy

- screeningový test Mini Mental State Examination (MMSE)
  - orientaci v čase a prostoru, v aktuálním dění
  - pozornost
  - krátkodobou paměť – výbavnost
  - počítání
  - opisování
  - schopnost pojmenování
  - provedení vícestupňového úkolu

Diagnostika – testy

- Orientační test demence
- Test hodin

Léčba, péče, podpora

Léčba – symptomatologická (oddálení, zmírnění)

- farmakologická a nefarmakologická

Péče

- role státu vs. role rodiny
- fyzická i duševní zátěž
- zármutek, vina, hněv, rozpaky, osamělost (ČALS, 2009)

Podpora

- aktivizace
  - vč. sebeobsluhy a běžných denních činností
- trénink paměti vs. trénink kognitivních funkcí
- pohybové aktivity
- metoda validace
- reminiscence
- koncept Bazální stimulace

Reminiscence

Reminiscence

Jednotlivá stadia demence – potřeby – schéma Strategie P-PA-IA

1 (P)

2 (PA)

3 (IA)

Poradenství
Podpora
Právní otázky

Trvalý dohled
Programované aktivity

Individualizovaná
asistence

Individualizované
aktivity - asistence
Ošetrovatelská péče

podle ČALS;

<http://www.alzheimer.cz/res/data/000136.pdf>

Zdroje

HÖSCHL, C. et al. *Alzheimerova choroba*. Praha. Galén, 1999. ISBN 80-7262-025-8.

PIDRMAN, V. *Demence*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1490-5.

Česká alzheimerovská společnost - www.alzheimer.cz

Alzheimer centrum – www.alzheimercentrum.cz

Vítají vás vzpomínkovi – www.vzpominkovi.cz

I. Holmerová, M. Mátlová, E. Jarolímová, L. Hájková, J. Suchá

Parkinsonova nemoc

Základní charakteristika

- chronicko-progresivní onemocnění nervové soustavy
- projevuje se charakteristickou poruchou hybnosti:
  - bradykinéza
  - tremor
  - rigidita
  - dyskineze
  - posturální poruchy

Etiologie, výskyt

- nadměrné odumírání buněk substantia nigra (ve středním mozku), které vyrábějí dopamin (min. 50 %)
- narušena správná činnost bazálních ganglií → poruchy regulace hybnosti
- u osob starších 60 let postihuje 1 % populace
- nedědičný charakter vzniku
- poč. obvykle kolem 50 - 60 let (10 % před 40. r.)
- až 40 % nemocných nevyhledá lékařskou péči (projevy považují za normální projev stáří)

Symptomatologie onemocnění

- klidový třes
- svalová ztuhlost - fenomén tzv. „ozubeného kola“ → char. držení těla, pocity tahu dopředu či dozadu
- zpomalenost, chudost, omezení rozsahu pohybů
- problém začít pohyb, např. postavit se ze sedu, rozejít se
- šouravé krůčky X chůze po schodech
- chudá mimika obličeje, maskovitý obličej
- freezing
- mikrografie

Symptomatologie onemocnění

- dysartrie, dysfonie
- poruchy paměti (hl. u pozdního začátku)
- deprese, úzkost, v 10-15 % demence
- poruchy spánku (insomnie x somnolence), halucinace
- hypersalivace
- nadměrná tvorba mazu kůže, poruchy termoregulace
- poruchy vegetativního nervstva, zácpa, časté nucení na močení
- sexuální dysfunkce

Screeningový dotazník Parkinsonovy nemoci

(podle Duarteho)

1. Je pro Vás obtížné vstát ze židle?
2. Je Vaše písmo menší než bylo dříve?
3. Říkají Vám lidé, že mluvíte slabším hlasem než dříve?
4. Máte zhoršenou rovnováhu při chůzi?
5. Stává se Vám, že se zarazíte při průchodu dveřmi, jako by Vám přimrzly nohy?
6. Zdá se být výraz Vaší tváře oproti dřívějšímu otupělý?
7. Třesou se Vám ruce nebo nohy?
8. Je pro Vás obtížné zapínat knoflíky?
9. Šoupáte při chůzi nohama a děláte krátké kroky?

Je-li nejméně na pět otázek kladná odpověď, je dgn. Parkinsonovy nemoci pravděpodobná.
(Parkinsonova nemoc, diagnostický a léčebný standard, E. Růžička, J. Roth, PNP 1998)

Terapie

- onemocnění nevléčitelné
- farmakoterapie
- snaha o kontinuální stimulaci dopaminových efektorů (pumpy, 24h náplasti)
- chirurgie PN
- rehabilitace, fyzioterapie, logopedie, ergoterapie, atd.

Zdroje

HÖSCHL, C. et al. *Alzheimerova choroba*. Praha. Galén, 1999. ISBN 80-7262-025-8.

PIDRMAN, V. *Demence*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1490-5.

ROTH, J., SEKYROVÁ, M., RŮŽIČKA, E. et al. *Parkinsonova nemoc*. Praha : MAXDORF, 2005. 3. vydání. ISBN 80-7345-044-5.

Česká alzheimerovská společnost - www.alzheimer.cz

Alzheimer centrum – www.alzheimercentrum.cz

Společnost Parkinson - www.spolecnost-parkinson.cz

Odkazy

Pan Parkinson (2008)

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10123227285-pan-parkinson/>

Alzheimerova nemoc – MUDr. Iva Holmerová

<http://www.ceskatelevize.cz:8080/ivysilani/1095889602-barvy-zivota/209562221200031/obsah/93328-alzheimerova-choroba>